

İki kültür arasından dünyaya yankılanan ses: CODA' ların aile, eğitim ve toplum deneyimleri

Resonating between two cultures: Experiences of children of deaf adults (CODAs) in family, education and society contexts

Savaş BERK ^{1*} Davut AÇAR ² ¹ Hakkari Üniversitesi, Hakkari, Türkiye² Hakkari Üniversitesi, Hakkari, Türkiye

Özet: Children of Deaf Adults (CODA) olarak tanımlanan işitme yetersizliğine sahip yetişkinlerin işiten çocukları, işiten ve işitmeyen topluluklar arasındaki kesişme noktasında benzersiz bir konuma sahiptir. Bu çalışmada CODA'ların aile, eğitim ve toplum deneyimlerinin incelenmesi ve analiz edilmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik yaklaşımın kullanıldığı çalışmada, Türkiye'nin farklı şehirlerinde yaşayan 16 CODA ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma, katılımcıların işaret dilini erken yaşta öğrenmeleri ve iki kültürlü bir kimlik geliştirmeleri üzerine odaklanmıştır. Çocukların, işiten ve işitme yetersizliğine sahip dünyalar arasındaki köprü olma rolü, onların sosyal ve eğitim hayatlarında önemli bir yer tutmuştur. CODA'ların ebeveynleri ile olan iletişimleri ve dilsel yetenekleri, hem işitme yetersizliği olan topluluğun bir parçası olmalarını hem de işiten toplumla etkileşimde bulunmalarını sağlamıştır. Katılımcılar, işaret dili ve Türkçe arasında çift dillilik ve kültürel çeşitlilik sayesinde zenginleşmiş bir hayat deneyimi yaşadıklarını belirtmiştir. Ayrıca, işitme yetersizliğine sahip ebeveynlerin çocukları olmanın, empati yeteneğinin gelişimine ve sosyal iletişim becerilerinde güçlenmeye katkıda bulunduğu görülmüştür. CODA'ların mevcut durumunun yansıtılabilmesi için işitme yetersizliği olan ebeveynleri olan ailelerle çalışan çevrelere işitme yetersizliğinin kültürel farkındalığı ve iletişim sorunları hakkında bilgilendirmeler yapılabilir.

Anahtar Sözcükler: CODA, işitme yetersizliği, aile, iki dillilik ve iki kültür

Abstract: Hearing children of adults with hearing impairment, defined as Children of Deaf Adults (CODA) are in a unique position at the intersection between hearing and non-hearing communities. This study aimed to examine and analyze CODAs' family, educational and community experiences. In the study using the phenomenological approach, one of the qualitative research designs, semi-structured interviews were conducted with 16 CODAs living in different cities of Türkiye. The research focused on participants learning sign language at an early age and developing a bicultural identity. Children's role as a bridge between the hearing and hearing-impaired worlds has an important place in their social and educational lives. CODAs' communication with their parents and their linguistic abilities have enabled them to both become a part of the hearing impaired community and interact with the hearing community. Participants stated that they had an enriched life experience thanks to bilingualism and cultural diversity between sign language and Turkish. Moreover, it has been observed that having children of hearing-impaired parents contributes to the development of empathy skills and strengthening social communication skills. In order to reflect the situation of CODAs, information about the cultural awareness of hearing impairment and communication problems can be provided to those working with families with parents with hearing impairment.

Keywords: CODA, hearing impairment, family, Bilingualism and Biculturalism

1. Giriş

Uluslararası araştırmalar, işitme yetersizliğine sahip yetişkinlerden doğan çocukların yaklaşık %90'ının işittiğini ortaya koymaktadır (Bishop & Hicks, 2008; Levinger & Orlev, 2008; Mitchell & Karchmer, 2004). İşitme yetersizliğine sahip ebeveynlerden birinin veya her ikisinin de işiten çocukları, genellikle İşitme Yetersizliğine Sahip Yetişkinlerin Çocukları

(CODA) terimiyle anılır (Bishop & Hicks, 2005; Mand ve diğerleri, 2009). İşitme yetersizliğine sahip ebeveynli aileler ile işiten ebeveynli aileler arasında önemli kültürel ve dilsel farklılıklar vardır (Kanto ve diğerleri, 2017). Genellikle CODA'lar evde işitme yetersizliğine sahip ebeveynlerinin dilini öğrenerek büyürler ve işitme yetersizliğine sahip topluluğunun ve kültürünün bir parçası olurlar (Bishop & Hicks, 2005). Bu aileler daha geniş toplum içinde nispeten görünmez bir dilsel ve kültürel azınlığı temsil etmektedir ve CODA'lar ve ebeveynleri ile etkileşimde bulunan bireyler, onların karşılaştıkları zorluklar konusunda sınırlı bir anlayışa sahip olabilir.

İşiten çocukları olan farklı türde işitme yetersizliğine sahip aileler bulunmaktadır. Her iki ebeveyn de işaret dili kullanan işitme yetersizliğine sahip birey olabilir veya ebeveynlerden biri işitiyor ve diğeri işaret dili kullanan işitme yetersizliği sahip veya az işiten olabilir. İşitme yetersizliğine sahip her iki ebeveyn de işaret dilini bilmiyor olabilir; az işiten olabilirler ve kendilerini işitme yetersizliği kültürünün bir parçası olarak görmeyebilirler (Children of Deaf Adults [CODA] International, 2005). Bununla birlikte en yaygın türün, işaret dili kullanan işitme yetersizliğine sahip ebeveynler olduğu göz önüne alındığında, işiten çocukların çoğunun, işaret dili kullanan işitme yetersizliğine sahip ebeveynlerle birlikte büyüyeceği muhtemeldir (Preston, 1994). CODA'lar doğumdan itibaren farklı gelişim göstermektedir ve bu gelişim süreci farklı çalışmalara da konu olmuştur.

Alanyazında CODA'lar üzerine yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunun uluslararası kaynaklı olduğu ve özellikle dil gelişimi ile kimlik oluşumu konularına odaklandığı görülmektedir (Brackenbury ve diğerleri, 2006; Preston, 1994). Türkiye'de gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığında ise, CODA'larla ilgili olarak film incelemesi (Karasu, 2023), dil ve sosyal-duygusal gelişimlerinin incelenmesi (Karademir ve Aytekin, 2022), aile ve iletişim deneyimleri (Korkmaz Odabaş, 2025), psikososyal sorunlar (Alsancak, 2020), CODA işaret dili tercümanlarının spordaki rolü (Fırat, Okyayuz ve Şahin, 2023) ve kimlik gelişimlerinin incelenmesi (Erdoğan, Arı ve Cin, 2018) gibi çeşitli çalışma alanlarına odaklanıldığı görülmektedir.

Hem ulusal hem de uluslararası alanyazın incelendiğinde, işiten ve işitme yetersizliğine sahip iki farklı dünya arasında büyüyen CODA'ların benzersiz bir konuma sahip oldukları vurgulanmaktadır (Moroe ve De Andrade, 2018). CODA'lar, işitme yetersizliğine sahip ebeveynlerinin dünyasına ve işiten akranlarının sosyal çevresine eşzamanlı olarak maruz kalmakta; bu durum, onların kültürel ve dilsel kimliklerinin karmaşık bir biçimde şekillenmesine yol açmaktadır. Öte yandan, CODA'ların işitebilmeleri, onları işitme yetersizliği kültürünün gerçek mirasçıları olup olmadıkları konusunda tartışmalı bir konuma taşımaktadır (Moroe ve De Andrade, 2018; Preston, 1996). Ayrıca, CODA'lardan sıklıkla ebeveynleri ve diğer işitme yetersizliğine sahip bireyler için çevirmenlik yapmaları ve dil aracısı olarak hareket etmeleri beklenmektedir (Mallory ve diğerleri, 1993; Morales & Hanson, 2005).

Sonuç olarak alanyazındaki çalışmaların büyük çoğunluğunun, işitme yetersizliği olan ebeveynlerle çocukları arasındaki iletişim ve çekirdek aile içindeki kültürel farkındalık üzerine odaklanıldığı görülmüştür. CODA'ların, ebeveynlerinin dilini ve kültürünü paylaşarak iki dilli ve iki kültürlü bireyler olarak yetiştikleri ileri sürülmektedir (CODA International, 2005; Preston, 1994). CODA'lar, bir yandan işitme yetersizliği kültürüne aşinalık kazanırken, diğer yandan işiten bireyler gibi konuşma dilini öğrenmekte ve her iki kültürel yapının etkisiyle kimliklerini şekillendirmektedirler (Preston, 1996). Ancak Türkiye'de CODA'lar üzerine yapılan araştırmaların sınırlı olması, bu alanda ulusal bağlamı dikkate alan çalışmaların gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda araştırmanın amacı, işitme yetersizliğine sahip ebeveynlerin işiten çocuklarının (CODA'ların) aile, eğitim ve toplum deneyimlerini inceleyerek, alanyazındaki boşluğu doldurmaktır. Araştırma problemi, CODA'ların iki farklı kültür arasında yaşadıkları özgün deneyimlerin nasıl şekillendiğinin ortaya

konulmasıdır. Bu doğrultuda çalışmanın odak noktasını oluşturan problem durumları aşağıda verilmiştir. Ayrıca çalışmaya ilişkin hazırlanan görüşme formu Ek-1 de sunulmuştur.

1. CODA'ların aile içi iletişim süreçleri nasıldır?
2. CODA'ların eğitim yaşantılarında karşılaştıkları güçlükler ve fırsatlar nelerdir?
3. CODA'ların toplumsal ilişkilerinde karşılaştıkları deneyimler nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik (olgubilim) yaklaşım kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemleri, olayları ve algıları doğal ortamlarında, bütüncül ve gerçekçi bir biçimde inceler (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Fenomenolojik yaklaşım, bireylerin deneyimlerine nasıl anlam yüklediklerini ön plana çıkarır (Creswell ve Poth, 2016). Bu tür araştırmalar, katılımcıların bir olgu, olay veya durumu nasıl deneyimlediklerini detaylı bir şekilde betimler (Polkinghorne, 1989). Fenomenolojik çalışmalar, incelenen sosyal süreç veya olgunun katılımcılar için ne anlama geldiğini, nasıl tecrübe edildiğini ve deneyimleyenler arasında hangi ortak anlamların bulunduğunu keşfetmeyi amaçlar (Bogda ve Biklen, 2007). Bu çalışmada farklı cinsiyet, medeni durum ve eğitim düzeyindeki 16 katılımcının aile, toplum ve eğitim hayatlarında deneyimleri, ortak tema ve kodlar altında kategorize edilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evreni, Türkiye’de yaşayan ve alanyazında “CODA” (işitme yetersizliği olan bireylerin işiten çocukları) olarak tanımlanan bireyler üzerine kuruludur. Fenomenoloji (olgubilim) çalışmaları, araştırmacıların belirli bir olgu veya olayı deneyimlemiş bireylerden oluşan örneklem gruplarını dikkatle seçmelerini gerektirir (Rubin ve Babbie, 2016). Bu bağlamda, araştırmanın amacına ve objektifliğine uygun olarak amaçlı rasgele örneklem yöntemi benimsenmiştir. Bu yöntem araştırmanın güvenilirliğini artırma ve daha kapsamlı verilere erişim açısından kritik önem taşımaktadır (Flick, 2014). Araştırmada, bu yöntemle 16 CODA ile görüşülmüştür.

Fenomenolojik araştırmalar, katılımcıların çalışmanın amaçlarına uygun olarak ve deneyimledikleri olguları veya olayları yansıtacak şekilde seçilmesinin önemini vurgular (Rolfe, 2006). Örneklem büyüklüğünün, araştırmanın derinliğini ve hedeflerini destekleyecek biçimde ayarlanması gerektiği belirtilir (McNabb, 2015). Alanyazında örneklem büyüklüğünün genellikle beş ile 25 katılımcı arasında değişebileceği, ancak derinlemesine gerçekleştirilen mülakatlar için yaklaşık 30 katılımcının yeterli olabileceği ifade edilmektedir (Neuman, 2014; Patton, 2005; Holloway & Wheeler, 1996; Onwuegbuzie & Leech, 2007). Mevcut çalışmaya gönüllü katılım gösteren 16 CODA ile ulaşılan katılımcı sayısının, araştırmanın kapsamını yeterli derecede temsil ettiği kabul edilmektedir. Katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

	Kadın	Erkek	Bekar	Evli	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü	N
Cinsiyet	12	4							16
Medeni Durum			6	10					16
Eğitim Düzeyi					1	2	9	4	16

Katılımcıların cinsiyet dağılımı, %75 oranında kadın (12 kişi) ve %25 oranında erkek (dört kişi) şeklinde gerçekleşmiştir. Medeni durum analizi, %37,5 oranında bekar (altı kişi) ve %62,5 oranında evli (10 kişi) bireylerden oluştuğunu ortaya koymuştur. Eğitim seviyesine ilişkin incelemede ise katılımcıların %6,25'ini (bir kişi) ortaokul, %12,5'ini (iki kişi) lise, %56,25'ini (dokuz kişi) lisans ve %25'ini (dört kişi) lisansüstü mezunları oluşturmuştur. Bu veriler, toplamda 16 katılımcının yer aldığı araştırma grubunun, cinsiyet, medeni durum ve eğitim seviyesi açısından geniş bir yelpazeyi temsil ettiğini ve çeşitliliğin araştırma bulgularına zengin bir perspektif kattığını göstermektedir.

2.3. Veri Toplama Teknikleri

Yıldırım ve Şimşek (2018) tarafından belirtildiği üzere, nitel araştırmalarda tercih edilen veri toplama araçlarından biri yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Bu çalışmada, araştırmanın amacına uygun olarak, araştırmacılar tarafından detaylı bir alan yazın taraması sonucu araştırmanın amacına uygun olacak biçimde sekiz soruluk bir yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme formu görüşme formu, ilk taslak oluşturulduktan sonra içerik doğruluğu ve anlaşılabilirliği açısından üç farklı alan uzmanının geri bildirimlerine sunulmuştur. Nitel araştırmada uzman görüşleri/inceleme soruların yapısallığını sağlamada önemli bir yardımcıdır (Bhalla vd., 2023). Uzmanlardan alınan öneriler doğrultusunda form, son haline getirilmiştir. Görüşme formu katılımcıların CODA kavramına ilişkin terim önerileri, iki dünya/iki kültür arasındaki deneyimleri, işaret dili bilgisi ve öğrenim süreçleri, aile içi iletişim, sosyal ve eğitim hayatındaki zorluklar, CODA olmanın olumlu yanları, CODA olmanın kendi ailelerine olan yansımaları ve konu hakkındaki diğer düşüncelerini içeren sekiz sorudan oluşmaktadır (Bkz. Ek-1).

2.4. Veri Toplama Süreci

Veriler, katılımcılarla yüz yüze gerçekleştirilen görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmış; katılımcılara araştırmanın amacı, süreci ve ilgili izinler hakkında kapsamlı bilgi verilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla, katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulmuş ve görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Araştırmacılar tarafından yürütülen her bir görüşme, ortalama 20–25 dakika sürmüş ve veri toplama süreci toplamda yaklaşık üç ayda tamamlanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda veri analizi, elde edilen bulguların tanımlanması, sınıflandırılması ve kavramlar arası ilişkilerin incelenmesi gibi kritik aşamaları içerir (Flick, 2014). Bu süreç toplanan veriler üzerinde derinlemesine çalışmayı ve somut veriler ile soyut kavramlar arasındaki ilişkileri tematik analiz etmeyi gerektirir (Merriam, 2009; Maxwell, 2013). Araştırmacılar analiz sürecinde verileri deşifre etme, kodlama ve kategori oluşturma gibi alanyazında kabul görmüş yöntemlerden yararlanmışlardır.

Bu çalışmada ilk adım olarak, katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar metne dönüştürülmüştür. Daha sonra bu veriler anlam bütünlüğünü koruyacak şekilde anlamlı birimlere ayrılmış ve kodlanmıştır. Veriler, katılımcı ifadelerinde herhangi bir değişiklik yapılmadan etiketlenmek üzere tablolara aktarılmıştır. Kodlama işlemi, araştırma öncesi belirlenmiş bir yapıya dayanmamakta, bunun yerine katılımcı yanıtlarına göre esnek bir şekilde uygulanmıştır. Araştırma sürecinde, araştırmacılar, ham veriler ile teorik çerçeveler arasındaki bağlantıları kurmayı amaçlayan araştırmacı günlüğüne (Charmaz, 2006) önceden alınmış notlar ve kodlamaları dahil ederek kapsamlı değerlendirmeler yapmışlardır. Son olarak araştırma sorularına verilen yanıtlar incelenmiş, elde edilen örüntüler bir araya getirilmiş ve ortak temalar üzerinden kategoriler oluşturulmuştur. Bu süreç, araştırmanın sonuçlarını şekillendiren anlamların ve perspektiflerin ortaya çıkarılmasına olanak tanımıştır. Bunun yanı sıra çalışma katılımcıları C1, C2, C3...C16 şeklinde kodlanmıştır.

2.6. Geçerlik, Güvenirlik ve Etik

Araştırmada geçerliliğin sağlanması; bulguların tutarlı ve anlamlı olması, katılımcıların dürüst ve içten yanıtlar vermesi, elde edilen verilerin kavramsal çerçeveye uyumlu olması ve araştırma bulgularının araştırmacı tarafından kaydedilmesiyle sağlanmıştır (Türnüklü, 2000; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel araştırmacılar çalışmalarının tutarlılığını veya kararlılığını sağlamak için mümkün olduğunca süreçleri adım adım yazması gerekmektedir (Creswell, 2017). Mevcut çalışmada güvenirliliğin sağlanmasına yönelik nitel araştırmalar için belirtilen öneriler doğrultusunda hareket edilmiştir. Güvenirliliğin sağlanması için; araştırmaya katılan her bireye aynı sorular aynı kelimelerle ve aynı biçimde sorulmuştur. Ardından iki farklı araştırmacının aynı paragrafı aynı şekilde kodlaması sağlanmış ve yazıya aktarım aşamasında herhangi bir sorun yaşanmaması temin edilmiştir (Türnüklü, 2000). Bu amaçla analiz aşamasında araştırmacı tarafından gerçekleştirilen analizlerden rastgele seçilen beş analiz, özel eğitim alanında iki uzman tarafından incelenmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin nitel açıdan tutarlılığının sağlanması amacıyla temalara ait içeriklerin çıktıları alınarak, tema ve içerik uyumu hem araştırmacı hem de alan uzmanları tarafından değerlendirilmiştir. Ayrıca sonuçların açık bir şekilde elde edilen verilerle ilişkilendirilmesi, araştırmanın ham verilerinin başkaları tarafından incelenebilecek şekilde saklanması ve verilerin araştırma sorularının gerektirdiği şekilde ayrıntılı ve amaca uygun olarak toplanmasına özen gösterilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bunun yanında elde edilen verilerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla analiz süreci titizlikle yürütülmüş; yapılan kodlamalar farklı araştırmacılar tarafından incelenmiş ve kontrol edilmiş, kodlamalar arasında yüksek düzeyde tutarlılık sağlandığı görülmüştür.

Mevcut araştırmanın Hakkari Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafında 16.12.2022 tarihinde gerçekleştirilen 2022/109 sayılı oturumda, 1 nolu kararıyla verilen etik kurul izni bulunmaktadır.

3. Bulgular

Mevcut araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen görüşme formundaki her bir soru için elde edilen cevaplar doğrultusunda oluşturulan ortak temalara ilişkin bilgiler ilgili tablolarda verilmiştir.

Tablo 2

CODA Kavramına Yeni Türkçe Terim Önerileri ve Tercihleri

Tema: Yeni Terim Önerileri ve Tercihler
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Yeni Terim Önerisi: “Sessiz çığlıklar”(C4), “Sağır Ebeveyn Çocukları (SEÇ)”, “İşaret çocuk” (C3) Mevcut Terimi Destekleme: “CODA tanımına artık biz de alıştık”(C6), “CODA kavramını seviyorum”(C7) Tercüme Önerisi/Türkçeleştirme: “Türkçe kullanılması yani sağır ailelerin çocuğu daha uygun olur”(C1)
Tema: Duygusal ve Kişisel Görüşler
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Memnuniyetsizlik ve Eleştiri: “Şuan kullanılan kavram çok saçma ve beğenmiyorum”(C15), “hoş olmayan bir tabir”(C16) Memnuniyet ve Kabul: “Ebeveynleri Sağır Çocuklar ama CODA tercih ederim”(C5) Kararsızlık: “Bilmem hiç düşünmedim”(C11), “Bu konuda herhangi bir fikrim yok”(C9)

Tablo 2’de ele alınan katılımcı görüşleri, “Yeni Terim Önerileri ve Tercihler” ile “Duygusal ve Kişisel Görüşler” başlıkları altında iki ana tema altında incelenmiş ve kodlama yöntemiyle derinlemesine analiz edilmiştir. İlk tema altında, “Yeni Terim Önerisi” kodu “Sessiz Çığlıklar”, “Sağır Ebeveyn Çocukları (SEÇ)”, “İşaret Çocuk” gibi önerileri; “Mevcut Terimi Destekleme” kodu, “CODA tanımına artık biz de alıştık” ve “CODA kavramını seviyorum” gibi ifadeleri; “Tercüme Önerisi/Türkçeleştirme” ise “Türkçe kullanılması yani sağır ailelerin çocuğu” gibi Türkçeleştirme önerilerini içerir. İkinci tema olan “Duygusal ve Kişisel Görüşler” altında, “Memnuniyetsizlik ve Eleştiri” katılımcıların olumsuz görüşlerini,

“Memnuniyet ve Kabul” olumlu tutumlarını, “Kararsızlık” ise konuya dair kararsızlık ve belirsizliklerini yansıtan ifadeleri barındırır.

Tablo 3

“İki Dünya Arasında” ve “İki Kültür Arasında” Gibi İfadeler Hakkında Görüşler

Tema: Kültürel ve İki Dünyalı Deneyim
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: İki Kültür Arasında: “İki kültür arasında çok iyi bir tanımlama”(C1), “Gerçekten de öyle yetişiyoruz” (C3) Farklılık ve Benzersiz Kültürel Deneyim: “Özel bir kültür” (C4), “Arasında değil iki kültürlü/iki dilli”(C11) İki Dünya Arasında Eleştirisi: “İki dünya ve iki kültür ifadesi bence doğru bir tanım değil”(C12)
Tema: Sosyal ve Psikolojik Etkiler
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Psikolojik Zorluklar: “İki dünya ayrıştırma içeriyor ve psikolojik sorunlara yol açıyor” (C3) Ebeveynlik Rolünün Etkisi: “Özellikle küçük yaşta anne babaya ebeveynlik rolü üstlenmek zorluklara yol açıyor” (C15) Sosyal Uyum ve Anlayış: “Valla çok doğru bizim kültürümüzde olan insanlarla birbirimizi daha iyi anlıyoruz” (C7)
Tema: İletişim ve Dil
Kodlar Katılımcı İfadeleri: İki Dilli Yaşam: “Çift dille ve çift kültürle büyüdüğümüz için iletişim konusunda iyi sayılabiliriz.” (C6) İletişimde Engelsizlik: “İletişim için engel yok eller konuşur gözler duyar” (C13)

Tablo 3’te, “Kültürel ve İki Dünyalı Deneyim”, “Sosyal ve Psikolojik Etkiler” ile “İletişim ve Dil” olmak üzere üç ana tema altındaki kodlar ve katılımcıların cevaplarına dayanan analizler yer almaktadır. “Kültürel ve İki Dünyalı Deneyim” temasında, katılımcılar iki kültür arasında yaşamının getirdiği zenginlik ve benzersizliği ifade ederken, “İki Kültür Arasında” ve “Farklılık ve Benzersiz Kültürel Deneyim” kodları altında bu durumun olumlu yanlarını vurgulamışlar; ancak “İki Dünya Arasında Eleştirisi” kodu altında, bu kavramın her zaman doğru olmayabileceğini belirtmişlerdir. “Sosyal ve Psikolojik Etkiler” teması altında, “Psikolojik Zorluklar” ve “Ebeveynlik Rolünün Etkisi” kodları, iki dünyalı yaşamın psikolojik baskısını ve genç yaşta ebeveynlere destek olmanın zorluklarını ortaya koyarken, “Sosyal Uyum ve Anlayış” kodu, benzer deneyimlere sahip bireyler arasındaki derin anlayış ve bağın altını çizmiştir. “İletişim ve Dil” temasında ise “İki Dilli Yaşam” ve “İletişimde Engelsizlik” kodları, çift dillilik ve işaret dilinin iletişimi nasıl kolaylaştırdığını ve zenginleştirdiğini göstermiştir.

Tablo 4

İşaret Dili Bilgisi ve Öğrenme Süreci

Tema: Öğrenim Süreci ve Deneyimler
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Erken Yaşta Öğrenim: “Çok küçük yaşta öğrendim”(C1), “Bebekliğimden itibaren anne ve babamı taklit etmeye başladım”(C15) Aile İçi Öğrenim: “Ailemizde işitme yetersizliği ile doğduğumdan beri ailemle iletişimdeydik”(C3) Eğitim Sistemi Eleştirisi: “MEB sözlüğü ezberleterek yapılan yanlış bir uygulama öğrenmekte zorlandım”(C7)
Tema: İşaret Diline Yaklaşım ve Duygular
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: İşaret Dili ile Kişisel Bağ: “İşaret dili benim anadilim” (C11), “Nasıl öğrendiğimi hatırlamıyorum o kadar ki sanki benle hep var olmuş”(C14) Profesyonel Kariyer ve Uygulama: “Profesyonel anlamda tercümanlıklar yapmaya başladım” (C6), “25 senedir bu alanda çalışıyorum”(C7) Kültür Aktarımı: “Sadece iletişim için değil aynı zamanda her iki kültürün özelliklerini yansıtırken kullandığımı fark ettim”(C2)
Tema: İşaret Dili Öğreniminin Zorlukları ve Kolaylıkları
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Öğrenimin Kolaylığı/Zorluğu: “Hiç zor olmadı”(C5), “Sürekli olarak öğrenebileceğin ve değişebilecek bir dil”(C9) İşaret Dili Eğitimi Eleştirisi: “Sertifika almak bu kadar kolay değilken işaret dili sertifikası neden bu kadar kolay veriliyor”(C13)

Tablo 4’ te işitme yetersizliği olan ebeveynlerin çocuklarının işaret dili öğrenimi süreçleri, bu dille kurdukları kişisel bağlar ve öğrenim sürecinin karşılaştıkları zorluklar ve kolaylıklar üzerine odaklanılarak “Öğrenim Süreci ve Deneyimler”, “İşaret Diline Yaklaşım ve Duygular” ve “İşaret Dili Öğreniminin Zorlukları ve Kolaylıkları” olmak üzere üç ana tema altında incelenmiştir. “Öğrenim Süreci ve Deneyimler” temasında, erken yaşta ve aile içi öğrenim önemli bir yer tutarken, eğitim sistemi eleştirisi ile mevcut eğitim yaklaşımlarının yetersizliğine dikkat çekilmiştir. “İşaret Diline Yaklaşım ve Duygular” teması altında, katılımcılar işaret dilini anadil olarak benimsediklerini ve bu dille kurdukları derin bağı vurgulayarak, anne-babası ile işiten ve konuşan dünya arasında kültür aktarım aracı olarak kullandıklarını aynı zamanda bazılarının profesyonel kariyerlerini bu alanda sürdürdüğünü belirtmiştir. “İşaret Dili Öğreniminin Zorlukları ve Kolaylıkları” temasında ise öğrenim sürecinin bireysel farklılıklara göre değişkenlik gösterdiği ve işaret dili eğitiminin eleştirildiği kodlar aracılığıyla, bu öğrenim sürecinin hem zorluklarını hem de kolaylıklarını ele alan katılımcı görüşleri sunulmuştur.

Tablo 5

CODA Olarak Çocukluktan İtibaren Ailenizle Olan İletişiminiz

Tema: İletişimdeki Zorluklar ve Farklılıklar
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Erken Yaştan İletişim Becerisi: “Emekleyerek gidip eteğinden çekiştirip annemle iletişim kurmaya çalışmak çok zordu”(C5) Anlaşılmada Zorluklar: “Bazen anlaşılmakta zorlanıyoruz.”(C6) Sınırlı ve Yüzeysel İletişim: “İletişim detaylı olmuyordu. Çoğu kelimenin telaffuzunu yanlış yapıyordum. Arkadaş çevremle konuşurken fark ettim.”(C1) Geç Konuşmacı: “Çevremdekilere göre geç konuşmuşum. Başlangıçta el kol hareketleriyle öğrenince de işaret dili ile iletişim kurduğumdan konuşma gereği duymamışım.”(C11)
Tema: Ebeveynlik Rolü ve Sorumluluk
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Erken Yaşta Ebeveynlik Rolü: “Biz anne baba olduk küçük yaşta”(C14) Aile İçi Tercümanlık: “Onların duyan konuşanlarla iletişimini sağlamak”(C8) Ebeveynlerin Duygusal Destekçisi: “Karakteristik ‘ebeveynlik’ tavırları”(C3)
Tema: Duygusal Etkileşim ve Duyarlılık
Kod ve Katılımcı İfadesi: Duygusal İfade Etmekte Zorlanma: “Duygularımı ifade ederken zorlanabiliyorum”(C15)
Tema: İşaret Dili ve Kültürel Uyum
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: İşaret Dili ile İletişim: “Hayatımızın bir parçası işaret dili”(C1) Kültürel Uyum ve Gelişim: “Sessiz dünyaya gözlerinizi açıyorsunuz”(C16)

Tablo 5’te incelenen “İletişimdeki Zorluklar ve Farklılıklar”, “Ebeveynlik Rolü ve Sorumluluk”, “Duygusal Etkileşim ve Duyarlılık” ile “İşaret Dili ve Kültürel Uyum” temaları altında, işitme yetersizliği olan ebeveynlerin çocuklarının yaşadıkları iletişim zorlukları, erken yaşta üstlenilen ebeveynlik rolleri, duygusal ifade etme konusundaki sıkıntılar ve işaret dili aracılığıyla kültürel uyum sağlama süreçleri detaylı bir şekilde ele alınmıştır. “İletişimdeki Zorluklar ve Farklılıklar” temasında, katılımcılar erken yaşlardan itibaren iletişim becerilerinin gelişimini ve anlaşılma karşılaşılan zorlukları, sınırlı ve yüzeysel iletişimin varlığının yanında geç konuştuklarını vurgulamışlardır. “Ebeveynlik Rolü ve Sorumluluk” altında, katılımcılar küçük yaşlarda ebeveynlik rolüne bürünmek, aile içi tercümanlık yapmak ve ebeveynlerine duygusal destek olmanın getirdiği sorumlulukları ifade etmişlerdir. “Duygusal Etkileşim ve Duyarlılık” temasında, duygularını ifade etme konusundaki zorluklar ele alınırken, “İşaret Dili ve Kültürel Uyum” teması altında, işaret dilinin hayatın bir parçası olarak görülmesi ve bu sayede kültürel uyumun ve gelişimin nasıl kolaylaştırıldığı üzerinde durulmuştur.

Tablo 6

Çocukluktan İtibaren Eğitim/Sosyalleşme/Akranlarınız İle İletişim Süreçlerinde Yaşadığınız Zorluklar

Tema: Sosyal ve Akranlarla İlişkilerde Zorluklar
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Akranlarla İletişim Zorlukları: “Akranlarımızla iyi anlaşamamış olabiliriz”,(C4), “Sosyal ortamlarda da biraz dışlanmışlık”(C1) Okulda Yalnızlık ve İzolasyon: “Eğitimde hep yalnız başıma kaldım”(C13) Akran Zorbalığı: “Yaşadıklarım nedeniyle akran zorbalığına maruz kaldım”,(C11) “Akranlarım çıkardıkları seslerle dalga geçiriyorlardı”(C6)
Tema: Aile İçi Rol ve Sorumluluklar
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Aileye Tercümanlık: “Aileme tercümanlık yaptığım için sosyal olarak sürekli aktıftım”(C5) Eğitimsel Destek Eksikliği: “Ödev konusunda çok zorlandım annem babam yardım edemediler”(C8) Aile ile İletişim Sorunları: “Diğer aile bireylerinin her konuyu anlamayacaklarını düşünerek paylaşımları azaltmalarını”(C16)
Tema: Kişisel Duygusal Deneyimler
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Duygusal Etkilenme: “Annemle babamın işitme yetersizliğine sahip olmaları beni çok üzdi”(C14) İçe Kapanıklık ve Özgüven Sorunları: “Sessiz içine kapanık özgüvensiz bireyler olduk”(C9) Empati Gelişimi: “Empati becerilerimde artış oldu”(C10)
Tema: İletişim Becerileri ve Uyum
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: İletişimde Kolaylık: “Sosyalleşmek ya da iletişim kurmak hiç zor olmadı”(C16) İşaret Dili ile İletişim: “İşaret dili bilmeyen kişilerle ilgili iletişim sorunları oluyor”(C2)

Tablo 6’da “Sosyal ve Akranlarla İlişkilerde Zorluklar”, “Aile İçi Rol ve Sorumluluklar”, “Kişisel Duygusal Deneyimler” ve “İletişim Becerileri ve Uyum” olmak üzere dört ana tema altında, işitme yetersizliği olan beveynlerin çocuklarının sosyal ilişkilerde, aile içi dinamiklerde, kişisel duygusal süreçlerde yaşadıkları zorluklar ve iletişim becerilerindeki uyum süreçleri detaylandırılmıştır. “Sosyal ve Akranlarla İlişkilerde Zorluklar” temasında, akranlarla iletişimdeki zorluklar, okulda hissedilen yalnızlık ve akran zorbalığına maruz kalma deneyimleri vurgulanmıştır. “Aile İçi Rol ve Sorumluluklar” altında, aileye tercümanlık yapmanın getirdiği sorumluluk, eğitimsel destekteki eksiklikler ve aile içi iletişim sorunları ele alınmıştır. “Kişisel Duygusal Deneyimler” teması, ebeveynlerin işitme yetersizliği olmasının duygusal etkileri, içe kapanıklık ve özgüven sorunları ile empati gelişimi üzerine odaklanırken, “İletişim Becerileri ve Uyum” temasında, işaret dili ve sözlü dil aracılığıyla iletişimde yaşanan kolaylıklar ve zorluklar incelenmiştir.

Tablo 7

Bir İşitme Yetersizliği Olan Ebeveynin İşiten Çocuğu Olmanın Olumlu Yanları

Tema: Kişisel ve Kültürel Zenginlik
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Çok Kültürlülük ve Çok Yönlülük: “Çok kültürlü olmak hayatı birden fazla yönüyle izlemeyi sağlıyor”(C2) İki Dünya Arasında Yaşamak: “İki dünya arasında yaşamak bazen olumlu görünüyor”(C4) Ekstra Dil Bilgisi: “Ekstra bir dil biliyor olmak güzel”(C11)
Tema: Sosyal ve Mesleki Avantajlar
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Tercümanlık ve Meslek Olarak İşaret Dili: “Tercümanlık bize bu dili resmileştirip meslek haline getiren kişilere teşekkür ederim”(C8) Sosyal ve Mesleki İlkler: “Mesleğin işaret dili bilen kişisi olarak o mesleğin bir ilki olabiliyoruz”(C14)
Tema: Kişisel Gelişim ve Olgunlaşma
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Erken Olgunlaşma ve Sorumluluk: “Daha çabuk büyüdüm olgunlaştım”(C16) Doğruyu Yanlış Kolay Ayırma: “Doğruyu yanlış kolay ayırt edebildim”(C1)
Tema: Empati ve İletişim Becerileri
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Empati Yapabilme Avantajı: “Daha empati yapabilme avantajı”(C7) Güçlü İletişim ve Diksiyon: “Diksiyonumun çok iyi olması”(C3)

Tablo 7’de “Kişisel ve Kültürel Zenginlik”, “Sosyal ve Mesleki Avantajlar”, “Kişisel Gelişim ve Olgunlaşma” ve “Empati ve İletişim Becerileri” olmak üzere dört ana tema altında işitme yetersizliği olan ebeveynlerin çocuklarının yaşadıkları

deneyimler ve bu deneyimlerin bireysel ve toplumsal düzeyde sağladığı avantajlar detaylı bir şekilde incelenmiştir. “Kişisel ve Kültürel Zenginlik” teması altında, çok kültürlülüğün ve ekstra dil bilgisinin hayata birden fazla perspektiften bakma imkânı sunduğu ve zengin bir kültürel deneyim sağladığı vurgulanmıştır. “Sosyal ve Mesleki Avantajlar” temasında, işaret dili bilgisinin tercümanlık gibi mesleklerde resmiyet kazandırıp sosyal ve mesleki ilklerin yaşanmasına olanak tanıdığı belirtilmiştir. “Kişisel Gelişim ve Olgunlaşma” teması, erken yaşlarda karşılaşılan sorumlulukların bireyleri daha olgun ve sağduyulu hale getirdiği, doğru ile yanlış kolayca ayırt etme yeteneği kazandırdığı üzerine odaklanırken, “Empati ve İletişim Becerileri” teması, işitme yetersizliği olan ebeveynlerin çocuklarının yüksek empati yeteneği ve güçlü iletişim becerilerine sahip olduklarını ifade etmektedir.

Tablo 8

İşitme Yetersizliği Olan Ebeveynin/İşiten Çocuğu Olmanın Evliliğe Yansımaları

Tema: Aile İçi İletişim ve İlişkiler
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: İletişim Zorlukları ve Tercümanlık Rolü: “Eşim işaret dili bilmediği için çok zorlanıyor” (C1), “Eşim ve eşimin ailesinin; benim ailemle iletişim problemleri oldu”(C11) Eş ve Aile Arasındaki Dengenin Korunması: “Bir ayağım hep anne babamın evindeydi”(C8)
Tema: Evlilikteki Duygusal ve Sosyal Etkiler
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Duygusal Zorluklar ve Kişisel Mücadeleler: “Her konuda kendimin hem suçlusu hem avukatı olmak zorunda kaldım”(C6) Eş ve Aile Arasında Duygusal Çatışmalar: “Aile birliği iki kültür arasındaki farklardan dolayı sağlanamadı”(C9)
Tema: Toplumsal ve Sosyal Algılar
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Dışlanma ve Önyargı Endişeleri: “Başta ailemin durumunu söylemekten çekindim dışlanacağımı acıyacaklarını düşündüm”(C13)
Tema: Olumlu Etkileşimler ve Uyum
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Evlilikte Sorunsuz Uyum ve Olumlu Etkileşimler: “Evet. Olumsuz bir yansıması olmadı”(C14), “Çocuklarım da öğrendi hiçbir sıkıntı yok”(C5)

Tablo 8’ de, “Aile İçi İletişim ve İlişkiler”, “Evlilikteki Duygusal ve Sosyal Etkiler”, “Toplumsal ve Sosyal Algılar” ve “Olumlu Etkileşimler ve Uyum” başlıkları altında toplanan temalar, işitme yetersizliği olan bireylerin eşleri ve aileleri arasındaki iletişim dinamikleri, karşılaşılan duygusal zorluklar, toplumsal algılar ve evlilik içindeki uyum süreçlerine odaklanmaktadır. “Aile İçi İletişim ve İlişkiler” teması, işitme yetersizliği olan bireyler ve eşleri arasında yaşanan iletişim zorluklarına ve tercümanlık rolünün getirdiği meydan okumalara dikkat çekerken, eş ve aile arasındaki dengenin korunması gerekliliğini vurgulamaktadır. “Evlilikteki Duygusal ve Sosyal Etkiler” teması, evlilik içinde yaşanan duygusal zorlukları ve kişisel mücadeleleri, aynı zamanda eş ve ailenin kültürel farklılıklar nedeniyle yaşadığı duygusal çatışmaları ele almaktadır. “Toplumsal ve Sosyal Algılar” temasında, işitme yetersizliği olan bireylerin ve ailelerinin toplumda karşılaşılabilecekleri dışlanma ve önyargılara ilişkin endişelerine yer verilirken, “Olumlu Etkileşimler ve Uyum” teması evlilikteki sorunsuz uyumu ve olumlu etkileşimleri, özellikle çocukların işaret dili öğrenimindeki başarılarına dikkat çekerek, aile içindeki uyum süreçlerinin olumlu yansımalarını ortaya koyar.

Tablo 9

Yukarıdaki Sorular Dışında İlgili Konu Hakkında Paylaşmak İstedikleriniz

Tema: Aileye Olan Bağlılık ve Sevgi
Kod ve Katılımcı İfadeleri: Aileye Bağlılık ve Teşekkür: “Bir daha dünyaya gelsem yine aynı ailenin bireyi olmayı isterdim”(C16), “Yine aynı anne babanın evladı olmak isterdim”(C4)

Tema: CODA Olarak Yaşamı Değerlendirme
Kod ve Katılımcı İfadesi: CODA Olmayı Sevme ve Kabul Etme: “CODA olmayı seviyorum”(C3)
Tema: Eğitim ve Dil Gelişimi Üzerine Öneriler
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Eğitim Sistemine Eleştiriler ve Öneriler: “Sağırılar yeterli eğitim bilgisine sahip değiller”,(C6) “İşaret dilini ileri düzey bilmeyen öğretmenlerle yapılması”(C8) İşaret Dili ve Dil Gelişiminin Önemi: “Üstünde durulması gerek bir dil var”(C1), “Eğitim oldukça dil gelişir, dil geliştikçe sağırılar iyileşir”(C15)
Tema: Psikolojik Destek ve Toplumsal Anlayış
Kodlar ve Katılımcı İfadeleri: Psikolojik Destek İhtiyacı: “CODA’lar psikolojik destek almalı”(C13) Sağır Ebeveynlere Yönelik Toplumsal Destek: “Sağır ebeveynlere aile kavramı öğretilmeli, destek olunmalı”(C5)

Tablo 9’da işlenen “Aileye Olan Bağlılık ve Sevgi”, “CODA Olarak Yaşamı Değerlendirme”, “Eğitim ve Dil Gelişimi Üzerine Öneriler” ve “Psikolojik Destek ve Toplumsal Anlayış” temaları, işitme yetersizliği olan eveyenlerin çocuklarının (CODA’ların) ailelerine duydukları derin bağlılık ve sevgiyi, CODA olarak yaşamın getirdiği benzersiz deneyimleri kabullenme ve sevme durumlarını, eğitim sistemi ve dil gelişimi üzerine yapıcı eleştiriler ile önerileri ve hem CODA’ların hem de işitme yetersizliği olan ebeveynlerin toplumsal anlayış ile psikolojik desteğe olan ihtiyaçlarını vurgulamaktadır. “Aileye Olan Bağlılık ve Sevgi” temasında, katılımcılar ailelerine olan minnettarlıklarını ve yeniden dünyaya gelseler dahi aynı ailede yer almayı tercih edeceklerini ifade etmişlerdir. “CODA Olarak Yaşamı Değerlendirme” teması, CODA’ların kendi kimliklerini olumlu bir şekilde benimsediklerini ve bu özelliği sevdiklerini göstermektedir. “Eğitim ve Dil Gelişimi Üzerine Öneriler” teması, eğitim sisteminin ve işaret dili eğitiminin iyileştirilmesi gerektiğine dair eleştirileri ve dil gelişiminin önemine vurgu yaparak, işaret dilinin geliştirilmesi gereken bir alan olduğunu belirtmektedir. “Psikolojik Destek ve Toplumsal Anlayış” temasında ise, CODA’ların ve işitme yetersizliği olan ebeveynlerin psikolojik destek alması ve toplumsal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur.

4. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada CODA’ların aile, eğitim ve toplum ortamlarındaki deneyimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada rapor edilen veriler, ebeveynlerin her ikisinin de işitme yetersizliğine sahip bireylerden alınmıştır. Katılımcıların tamamı hem işitme yetersizliğine sahip bireylerin hem de işitenlerin dünyasına ait iki kültürlü bir kimlik geliştirdiklerini vurgulamıştır. Katılımcılar Türk işaret dilini anadilleri, Türkçeyi ise ikinci dilleri olarak tanımlamışlardır. Alanyazında yapılmış diğer çalışmalarda da CODA’ların Türk işaret dilini, anadili olarak tanımladıkları görülmüştür (Erdoğan, 2018; Filer ve Filer, 2000; Hadjikakou ve diğerleri, 2009; Seven ve Göl-Güven, 2016; Singleton ve Title, 2000).

Katılımcılar kendileri için kullanılan CODA kavramına zamanla alıştıklarını Türkçe karşılığı olarak “*Sessiz çılgınlık*”, “*Sağır Ebeveyn Çocukları (SEÇ)*” ve “*Sağır Ailelerin Çocukları (SAÇ)*” gibi kavramları kullanabileceği ifade edilmiştir. Erdoğan’ın (2018) çalışmasında da katılımcıların CODA kavramının kendilerini temsil ettiğini ancak “*Sağır Ailelerin Çocukları (SAÇ)*” Türkçe karşılığının kullanılabileceği ifade edilmiştir.

CODA’lar ebeveynlerinin işitme yetersizliğine sahip olmaları dolayısıyla işitme yetersizliği dünyasında yetişirken, kendi biyolojik durumları olayısıyla da işiten ve konuşan dünyanın bir parçasıdır. Bu durum sosyal hayatları ve toplum içerisinde iki dünya ve iki kültür arasında bir yaşam deneyimlemelerine neden olmaktadır. Mevcut çalışmada, katılımcılar bu görüşü desteklerken “*çift dilli/çift kültürlü yaşam*” ve “*iki kültürlü/iki dilli*” gibi kavramlarla içerisinde bulundukları yaşantıyı tanımlamışlardır. Ortaya çıkan bu çift dilli/çift kültürlü yaşantı CODA’ları, işitme yetersizliği ve işiten-konuşan çevreleriyle ilişkili olarak kendilerini ait olma ve kabul görme gibi sorgulamalara yönlendirmektedir. Her ne kadar

kendilerini “arada” ve bu anlamda “sıkışmış” bir sürecin içerisinde (Preston, 1994) hissetseler de CODA’lar her iki kültüre de ait olduklarını ve bu kültürde birbirlerini çok daha iyi anladıkları vurgulanmaktadır (Erdoğan, 2018).

CODA’ların “iki kültür” arasında kalmalarının en önemli yansıması; işaret dilini erken yaşlarda öğrenmeye başlamaları (Hall ve Guéry, 2010) ve işaret dili üzerinden ebeveynleri ile işiten ve konuşan dünya arasında bir rehber, bir köprü olmaları karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada yer alan CODA’lar, doğuştan öğrendiklerini varsaydıkları ve ana dilleri olarak kabul ettikleri işaret dilini, sadece bir iletişim amacıyla değil aynı zamanda bir kültür aktarım aracı olarak kullandıklarını ifade etmişlerdir. Alanyazında benzer sonuca ulaşan çalışmalar yer almaktadır (Clark, 2003; Singleton ve Tittle, 2000). Erdoğan’ın (2018) çalışmasında ifade edildiği gibi mevcut çalışmada, CODA’lar işaret dili deneyimlerini mesleki yaşamlarına taşıdıkları ve işaret dili tercümanı olarak ebeveynleri dışında gereksinimi olan bireylere hizmet sunmaktadırlar. Bu durum CODA’ların kendilerini işaret dilinde yeterli, iyi veya dile hâkim olarak değerlendirmeleri ile açıklanabilir.

Alanyazında bazı araştırmacıların (Hicks, 2005; Preston, 1994; Schiff-Myers, 1988) CODA’ların konuşma dili gecikmesi kavramını sorgulamış olsa da bu çalışmadaki katılımcıların çoğu kelime dağarcığı, artikülasyon gibi konuşma dili sorunları yaşadıklarını ve bazen konuşmak yerine işaret dilini kullanmayı tercih ettiklerini vurgulamışlardır. Hatta bazı katılımcılar kendilerini geç konuşmacı olarak da tanımlamışlardır. Aile iletişimlerine ilişkin olarak katılımcılar, ebeveynlerinin kendilerine olan koşulsuz sevgilerine rağmen (Mallory ve diğerleri, 1993; Schein, 1989), anlaşılma sorunları yaşadıkları bunun yanı sıra ebeveynleriyle olan iletişimlerinin sınırlı ve yüzeysel olması gibi sorunlar olduğu ifade edilmektedir (Allsop ve Kyle, 1997; Buchino, 1993; Hicks, 2005). CODA’lar ailelerine karşı koruyucu rolünü üstlenmeleri (Clark, 2003), evdeki sorumluluklarından dolayı ebeveyn-çocuk rolünün tersine dönmesi (Buchino, 1993) ve ebeveyn rolüne bürünmeleri (Singleton ve Tittle, 2000) aile ile iletişimde dikkat çekmektedir.

Alanyazındaki çalışmalarda belirtildiği üzere işitme yetersizliği ile işiten ve konuşan kültürler arasındaki farklılıklar CODA’ların farklı düşünme biçimlerini ve deneyimlerini desteklemiştir. Ancak işitme yetersizliğine sahip ebeveynlerin küçükken çocuklarını nasıl yetiştirecekleri konusunda bilgi eksikliği (iyi ebeveyn rol modellerinin eksikliği nedeniyle) veya bazı çocukların ebeveynlerinin işitme yetersizliğini kabul etmemeleri nedeniyle CODA’lar; utanma, içine kapanık ve özgüvensiz olmanın yanı sıra eğitim sürecinde yalnız kalma, akranlarından zorbalık görme ve empatiden yoksun olma gibi durumlarla karşı karşıya kalmışlardır. Yapılan çalışmalarda CODA’ların bu olumsuz durumlara sıklıkla maruz kaldıkları belirtilmektedir (Clark, 2003; Erdoğan, 2018; Mallory ve diğerleri, 1993; Preston, 1994).

Sonuç olarak bu araştırma, CODA’ların işitme ve işitme yetersizliği kültürleri arasında iki dillilik ve iki kültürlülük temelinde özgün bir kimlik geliştirdiklerini ortaya koymuştur. Katılımcıların erken yaşlardan itibaren Türk İşaret Dili ile tanıştıkları, işaret dilini bir iletişim aracı olmanın ötesinde kültürel bir aidiyet unsuru olarak benimsedikleri görülmüştür. CODA’ların aile içi iletişimde çevirmenlik, erken yaşta sorumluluk üstlenme ve ebeveyn rolü gibi deneyimler yaşadığı belirlenmiştir. Eğitim ve sosyal yaşam süreçlerinde, akran ilişkilerinde zorlanmalar, yalnızlık ve dışlanma gibi güçlüklerin yanı sıra empati ve güçlü iletişim becerilerinin gelişimi de dikkat çekmiştir. Çalışma sonuçları, CODA’ların hem işiten hem de işitme yetersizliği kültürlerine eşzamanlı olarak bağlı, iki farklı dünyada hareket edebilen bireyler olarak konumlandıklarını göstermektedir.

5. Öneriler ve Sınırlılıklar

İşitme yetersizliği olan ebeveynlere ve CODA’lara yönelik sosyal, psikolojik ve eğitimsel destek hizmetlerinin planlanması, uygulanması ve yürütülmesi, bu alanda çalışan profesyoneller için büyük önem taşımaktadır. İşitme

yetersizliği olan ebeveynler, özellikle çocuklarının doktor ve okul ziyaretleri gibi kritik durumlarında, iletişimi sağlamak amacıyla profesyonel işaret dili tercümanlarından destek alabilirler. Bu sayede işiten çocuklarına olan bağımlılıkları azaltılabilir ve ebeveynlerin işiten dünyayla daha bağımsız bir şekilde etkileşim kurmaları sağlanabilir. Ayrıca işitme yetersizliği olan bireylerin iletişimini kolaylaştırmak amacıyla görüntülü telefonlar, kısa mesaj servisleri, telekomünikasyon cihazları, tabletler ve çeşitli mobil uygulamalar gibi teknolojik araçlardan etkin bir şekilde yararlanılması teşvik edilebilir. Kültürel ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak, işitme yetersizliği olan ebeveynlere yönelik çocuk yetiştirme süreçlerini destekleyici özel ebeveyn eğitimi programları geliştirilebilir. Gerekliğinde CODA'lara yönelik olarak, işitme yetersizliği olan ailelerin kültürel yapısı dikkate alınarak konuşma terapisi hizmetleri sunulabilir. Ayrıca işitme yetersizliği olan ebeveynlerle çalışan tüm çevrelere kültürel farkındalık ve iletişim sorunları konusunda bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır. Bunun yanında işitme yetersizliğine ilişkin toplumsal önyargıların azaltılması amacıyla, işaret dili programları, işaret dilinde haber yayınları ve işitme yetersizliği kültürüne odaklanan televizyon programları gibi "işitme yetersizliği farkındalık programları" geliştirilmesi önerilmektedir.

Mevcut bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle çalışma, yalnızca Türkiye'de yaşayan ve gönüllülük esasına göre katılan 16 CODA bireyin deneyimlerine dayanmaktadır; bu durum, sonuçların farklı kültürel veya coğrafi bağlamlara genellenebilirliğini kısıtlamaktadır. Ayrıca veri toplama süreci yarı yapılandırılmış görüşmelerle gerçekleştirilmiş olup, katılımcıların verdikleri yanıtlar kendi subjektif algı ve deneyimlerine dayanmaktadır; bu da elde edilen verilerin nesnelliğini sınırlayabilir. Araştırmanın bulguları, araştırmacıların yorumlarına ve seçtikleri analiz yöntemine bağlı olarak şekillenmiş olup, farklı bir metodoloji veya örneklem ile farklı sonuçlar elde edilebilir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazarlar, bu makalenin hiçbir aşaması ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemektedir.

Etik Beyan

"İki kültür arasından dünyaya yankılanan ses: CODA'ların aile, eğitim ve toplum deneyimleri" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde etik kurallara uyulmuş ve çalışma verileri toplanmadan önce Hakkari Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 16.12.2022 tarihinde gerçekleştirilen 2022/109 sayılı oturumda, 1 nolu kararıyla verilen etik kurul izni bulunmaktadır. Karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde "Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun" hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim.

Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Beyan

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde üretken yapay zekâ (ChatGPT, Bard, Claude, Copilot vb.) araçları kullanılmamıştır. Tüm metin, analiz ve içerik, yazarlar tarafından insan katkısıyla üretilmiştir.

Yazar Katkıları

Bu çalışmada Savaş BERK ve Davut AÇAR; fikir/kavram geliştirme, kavramsal arka plan oluşturma, metodoloji belirleme, veri toplama, veri analizi, yazım ve inceleme süreçlerinin tamamında ortak katkıda bulunmuşlardır.

Teşekkür

Çalışmada yer alan tüm katılımcılara teşekkürlerimizi sunarız.

Kaynakça

- Allsop, L., & Kyle, J. (1997). *Deaf parents and their hearing children* [Unpublished report]. The Deaf Studies Trust.
- Alsancak, F. (2020). Kültüre duyarlı sosyal hizmet uygulamalarında sağır toplumunu düşünmek. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1746–1763. <https://doi.org/10.33417/tsh.700948>
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 9(1), 23–28.
- Bhalla, S., Bahar, N., & Kanapathy, K. (2023). Pre-testing semi-structured interview questions using expert review and cognitive interview methods. *International Journal of Business and Management*, 7(5), 11–19.
- Bishop, M., & Hicks, S. (2005). Orange eyes: Bimodal bilingualism in hearing adults from deaf families. *Sign Language Studies*, 5(2), 188–230. <https://www.jstor.org/stable/26190611>
- Bishop, M., & Hicks, S. (2008). Coda talk: Bimodal discourse among hearing, native signers. In M. Bishop & S. Hicks (Eds.), *Hearing, mother father deaf: Hearing people in deaf families* (pp. 54–96). Gallaudet University Press.
- Bogdan, R. C., & Biklen, S. K. (2007). *Qualitative research for education: An introduction to theories and methods*. Allyn & Bacon.
- Brackenbury, T., Ryan, T., & Messenheimer, T. (2006). Incidental word learning in a hearing child of deaf adults. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 11(1), 76–93. <https://doi.org/10.1093/deafed/enj018>
- Buchino, M. A. (1993). Perceptions of the oldest hearing child of deaf parents: On interpreting, communication, feelings and role reversal. *American Annals of the Deaf*, 138(1), 40–45.
- Charmaz, K. (2006). *Constructing grounded theory: A practical guide through qualitative analysis*. Sage.
- Clark, K. (2003). Children of deaf adults: Communication and parenting issues in families with deaf parents and hearing children. Retrieved March 1, 2024, from <http://www.lifeprint.com/asl101/pages-layout/coda.htm>
- CODA International. (2005). *CODA Info Pack*. Retrieved March 1, 2024, from <http://www.coda-international.org>
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (S. B. Demir, Çev.). Eğiten Kitap. (Orijinal çalışma yayımlanma tarihi: 2013).
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). Sage Publications.
- Erdoğan, F. (2018). *İki dünya arasında: İşitme engelli ebeveynlerin işiten çocuklarının (CODA'ların) aile ve iletişim deneyimleri* [Unpublished master's thesis]. İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Erdoğan, F., Arı, E., & Cin, F. M. (2018). İki dünya arasında: İşitme engelli ebeveynlerin işiten çocuklarının (CODA'ların) kimlik gelişimleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 16(35), 91–139.
- Fırat, B., Okyayuz, Ş., & Şahin, M. Y. (2023). The role of signed language interpreters in the communication and interactions of coaches with deaf and hard-of-hearing athletes. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (56), 1–15. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1130470>

- Filer, R. D., & Filer, P. A. (2000). Practical considerations for counselors working with hearing children of deaf parents. *Journal of Counselling & Development, 78*(1), 38–43.
- Flick, U. (2014). *An introduction to qualitative research* (5th ed.). Sage.
- Hadjikakou, K., Christodoulou, D., Hadjidemetri, E., Konidari, M., & Nicolaou, N. (2009). The experiences of Cypriot hearing adults with deaf parents in family, school, and society. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education, 14*(4), 486–502. <https://doi.org/10.1093/deafed/enp011>
- Hall, N., & Guéry, F. (2010). Child language brokering: Some considerations. *mediAzioni, 10*. <http://mediazioni.sitlec.unibo.it>
- Holloway, I., & Wheeler, S. (1996). *Qualitative research for nurses*. Blackwell Science.
- Kanto, L., Laakso, M. L., & Huttunen, K. (2017). Use of codemixing by young hearing children of deaf parents. *Bilingualism: Language and Cognition, 20*(5), 947–964. <https://doi.org/10.1017/S1366728916000560>
- Karademir, F., & Aytekin, Ç. (2023). İşitme kayıplı ebeveynlerin çocukları (CODA): Ebeveynleri ile sözlü iletişim yoksunluğunun dil ve sosyal-duygusal gelişime etkisine genel bir bakış. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi, 3*(6), 167–183. <https://doi.org/10.51503/gpd.1062798>
- Karasu, B. (2023). Sağır ebeveynlerin işiten çocukları ve sağır ailelerin sunumu: CODA filmi incelemesi. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergi), 8*(1), 87–106. <https://doi.org/10.47107/inifedergi.1248126>
- Korkmaz Odabaş, N. (2025). Sağır yetişkinlerin işiten çocuklarının (CODA) aile ve iletişim deneyimleri. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi, 22*(1), 35–48.
- Krefting, L. (1991). Rigor in qualitative research: The assessment of trustworthiness. *The American Journal of Occupational Therapy, 45*(3), 214–222.
- Levinger, M., & Orlev, L. (2008). What deaf parents “hear”. *The Journal of International Social Research, 1*(4), 413–430.
- Mallory, B. L., Zingle, H. W., & Schein, J. D. (1993). Intergenerational communication modes in deaf-parented families. *Sign Language Studies, 78*(1), 73–92. <https://doi.org/10.1353/sls.1993.0005>
- Mand, C., Duncan, R. E., Gillam, L., Collins, V., & Delatycki, M. B. (2009). Genetic selection for deafness: The views of hearing children of deaf adults. *Journal of Medical Ethics, 35*(12), 722–728. <https://doi.org/10.1136/jme.2009.030429>
- Maxwell, J. A. (2013). *Qualitative research design: An interactive approach* (3rd ed.). Sage Publications.
- McNabb, D. E. (2015). *Research methods for political science: Quantitative and qualitative methods* (2nd ed.). M.E. Sharpe.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Mitchell, R. E., & Karchmer, M. A. (2004). Chasing the mythical ten percent: Parental hearing status of deaf and hard of hearing students in the United States. *Sign Language Studies, 4*(2), 138–163.
- Morales, A., & Hanson, W. E. (2005). Language brokering: An integrative review of the literature. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences, 27*(4), 471–503. <https://doi.org/10.1177/0739986305281333>

- Moroe, N., & de Andrade, V. (2018). 'We were our parents' ears and mouths': Reflecting on the language brokering experiences of hearing children born to deaf parents. *South African Journal of Child Health*, 12(2b), 75–78. <https://doi.org/10.7196/SAJCH.2018>
- Neuman, W. L. (2014). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches* (7th ed.). Pearson.
- Onwuegbuzie, A. J., & Leech, N. L. (2007). A call for qualitative power analyses. *Quality & Quantity*, 41(1), 105–121.
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). Wiley Online Library.
- Polkinghorne, D. E. (1989). Phenomenological research methods. In R. S. Valle & S. Halling (Eds.), *Existential-phenomenological perspectives in psychology* (pp. 41–60). Plenum Press.
- Preston, P. (1994). *Mother father deaf: Living between sound and silence*. Harvard University Press.
- Preston, P. (1996). Chameleon voices: Interpreting for deaf parents. *Social Science and Medicine*, 42(12), 1681–1690.
- Rolfe, G. (2006). Validity, trustworthiness, and rigour: Quality and the idea of qualitative research. *Journal of Advanced Nursing*, 53(3), 304–310.
- Rubin, A., & Babbie, E. R. (2016). *Empowerment series: Research methods for social work* (8th ed.). Cengage Learning.
- Schein, J. (1989). *At home among strangers*. Gallaudet University Press.
- Schiff-Myers, N. (1988). Hearing children of deaf parents. In D. Bishop & K. Mogford (Eds.), *Language development in exceptional circumstances* (pp. 47–61). Churchill Livingstone.
- Seven, Y., & Göl-Güven, M. (2016). Bir dil iki dünya: Sağır anne babanın çocuğu olmak. In E. Arık (Ed.), *Ellerle konuşmak: Türk işaret dili araştırmaları* (pp. 389–410). Koç Üniversitesi Yayınları.
- Singleton, J. L., & Tittle, M. D. (2000). Deaf parents and their hearing children. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 5(3), 221–236.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6(24), 543–559.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Introduction

CODAs (Children of Deaf Adults) are children born to parents with hearing impairments, who typically can hear. These children occupy a unique position in terms of language and culture; they grow up as part of the deaf culture and also interact with the hearing world. Research indicates that approximately 90% of children born to adults with hearing impairments can hear (Bishop & Hicks, 2009; Levinger & Orlev, 2008; Mitchell & Karchmer, 2004). The family structures between parents with and without hearing impairments lead to children growing up bilingually and biculturally, which can significantly affect their unique language development and identity formation (Preston, 1994; CODA International, 2005). The literature emphasizes that CODAs' experiences between these two distinct cultures focus on family communication and cultural awareness (Singleton & Tittle, 2000). In this context, exploring CODAs' experiences within

educational and societal settings, as well as their roles and interactions within the family, has been identified as crucial for a better understanding of their unique social and linguistic development (Moroe & De Andrade, 2018; Preston, 1995).

Methodology

This research employed a phenomenological approach, a qualitative research design that focuses on exploring how individuals ascribe meaning to their experiences within their natural environments in a holistic and realistic manner (Yıldırım & Şimşek, 2018). The phenomenological method highlights the significance of personal experiences, aiming to provide a detailed description of how participants experience a phenomenon, event, or situation, uncovering the meanings it holds for them and the commonalities among their experiences (Creswell & Poth, 2016; Polkinghorne, 1989). The study sample consisted of 16 CODAs living in Türkiye selected through purposive sampling to ensure the reliability of the research and access to comprehensive data (Flick, 2014). This method is critical for maintaining the study's objectivity and aligns with the necessity in phenomenological studies to carefully select sample groups that have experienced a particular phenomenon or event (Rubin & Babbie, 2016). Data were collected through semi-structured interviews, a commonly preferred method in qualitative research, which was developed after an extensive literature review by the researchers to suit the study's objectives (Yıldırım & Şimşek, 2018). The interviews, conducted face-to-face, spanned approximately three months, emphasizing the study's credibility through participant selection reflective of diverse gender, marital status, and education levels to deeply analyze the demographic dimensions of the study group. The analysis followed an inductive and deductive approach, where data were transcribed, coded, and categorized into meaningful units without altering participant statements, ensuring a rigorous examination of the findings to derive patterns and themes relevant to the research questions (Flick, 2013; Merriam, 2009). This meticulous process facilitated the identification of common themes and codes under which the participants' experiences in family, community, and educational settings were categorized, offering rich insights into the unique social and linguistic development of CODAs.

Findings

This study explored the experiences of CODAs through a thematic analysis of their responses to a series of semi-structured interview questions, revealing insights into their unique life experiences. Themes identified included "Personal and Cultural Richness," highlighting the multicultural and multilingual richness CODAs experience; "Social and Professional Advantages," noting the benefits of bilingualism in professional settings and social interactions; "Personal Growth and Maturity," reflecting on the early responsibility and maturity CODAs face; and "Empathy and Communication Skills" emphasizing their heightened empathy and strong communication abilities (Theme: Personal and Cultural Richness; Theme: Social and Professional Advantages; Theme: Personal Growth and Maturity; Theme: Empathy and Communication Skills). Additionally, "Educational and Language Development Recommendations" and "Psychological Support and Social Understanding" were significant, suggesting improvements in educational approaches for individuals with hearing impairment and the importance of psychological support for CODAs. These findings underscore the complex interplay of challenges and benefits CODAs experience, shedding light on their distinctive paths of personal development, cultural integration, and the critical need for supportive educational and social structures (Theme: Educational and Language Development Recommendations; Theme: Psychological Support and Social Understanding).

Discussion and Conclusion

This study aimed to investigate the experiences of within family, education, and societal contexts, drawing from participants who are offspring of individuals with hearing impairments. All participants articulated the development of a bicultural identity, encompassing both the individuals with hearing and hearing worlds, with Turkish Sign Language as their first language and Turkish as their second. This aligns with previous research indicating CODAs identify Turkish Sign Language as their native language (Erdoğan, 2018; Filer & Filer, 2000; Hadjikakou et al., 2009; Seven & Göl-Güven, 2016; Singleton & Tittle, 2000). The study also explored CODAs' perspectives on terminology, revealing a gradual acceptance of the term "CODA" alongside suggestions for Turkish equivalents like "Silent Screams", "SEÇ" (Deaf Parent Children), and "SAÇ" (Children of Deaf Families), reflecting a similar sentiment found in Erdoğan (2018). The participants' narratives underscore the complex navigation between the cultures of the individuals with hearing and hearing, highlighting the role of sign language not only as a means of communication but also as a cultural conduit. This bicultural/bilingual experience prompts introspection regarding belonging and acceptance within these intersecting worlds, echoing findings from prior literature (Clark, 2003; Erdoğan, 2018; Singleton & Tittle, 2000).

Ek-1

İki Kültür Arasından Dünyaya Yankılanan Ses: CODA'ların Aile, Okul ve Toplum Deneyimleri

Sayın katılımcı,

Bu çalışmada, işitme yetersizliği olan ebeveynin/ebeveynlerin işiten çocuklarının aile, okul ve toplum deneyimlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında vereceğiniz bilgiler yalnızca araştırma amacıyla kullanılacak olup herhangi bir şahıs, kurum ve kuruluş ile paylaşılmayacaktır. Göstereceğiniz önem ve ilgi bu çalışmanın güvenilirlik düzeyini yükseltecektir. Katkılarınız için şimdiden çok teşekkür ederiz.

Saygılarımızla.

Hakkari Üniversitesi

Arş. Gör. Savaş BERK

Öğr. Gör. Davut AÇAR

1. İşitme yetersizliği olan ebeveynin/ebeveynlerin işiten çocuklarına, uluslararası alanyazında "Children of Deaf Adults" (CODA) kavramı kullanılmaktadır. Bu kavram yerine Türkçe olarak size en uygun gelen ifadeyi sebebi ile birlikte yazar mısınız?
2. Alanyazında CODA'lar için "iki dünya arasında, iki kültür arasında" gibi ifadeler kullanılmaktadır. Bu ifadeler hakkında fikrinizi alabilir miyiz?
3. İşaret dili biliyor musunuz? İşaret dili biliyorsanız, öğrenme sürecindeki deneyimlerinizi bizimle paylaşabilir misiniz?
4. İşitme yetersizliği olan ebeveynin/ebeveynlerin işiten çocuğu olarak -yani bir CODA olarak- çocukluktan itibaren ailenizle olan iletişiminizden bahsedebilir misiniz?
5. Çocukluktan itibaren eğitim/sosyalleşme/akranlarınız ile iletişim süreçlerinde yaşadığınız zorluklar nelerdir?
6. Bir işitme yetersizliği olan ebeveynin/ebeveynlerin işiten çocuğu olmanın olumlu yanlarından bahsedebilir misiniz?
7. Evli misiniz? Evli iseniz, işitme yetersizliği olan ebeveynin/ebeveynlerin işiten çocuğu olmanın evliliğinize ne gibi yansımaları oldu?

Yukarıdaki sorular dışında ilgili konu hakkında söylemek istediğiniz herhangi bir şey var mı?